

<https://doi.org/10.52340/lac.2021.673>

ფრანგული სიმბოლიზმის რეცეფცია ქართულ ლიტერატურაში

ნანა გუნცაძე, ილია გასვიანი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

E-mail: nana_guntsadze@yahoo.fr

ქართული მოდერნისტული პოეზიის კომპარატიული კვლევა ფრანგული პოეზიის კონტექსტში ცხადყოფს, რომ XX ს-ის დასაწყისის ქართული პოეზია არ წარმოადგენს ევროპული პოეზიის ეპიგონურ დანამატს ან პერიფერიას. იგი ქმნის მის ორიგინალურ ინვარიანტს, რომელიც ერთგვარად აფართოებს და განავრცობს ფრანგული პოეზიის მითოგრაფიულ დისკურსსა და მითოსურ სახისმეტყველებას, ქრონოტოპებს, კულტურულ და ლანდშაფტურ სივრცეებს.

XX ს-ის 20-იან წლებში ცისფერყანწელები თავის აღტაცებას ვერ მალავდნენ ფრანგი სიმბოლისტების შემოქმედებით, რაც მათი მხრიდან მიიჩნეოდა იმის მტკიცებულებად, რომ ქართული ლიტერატურის გეზი ევროპულისკენ იყო მიმართული. მათ ჰყავდათ სათაყვანებელი პოეტები: ედგარ პო, ბოდლერი, რემბო, ვერლენი... თუმცა ვფიქრობ, ცისფერყანწელების გამოცხადება ქართველ სიმბოლისტებად ძალზე სადავოა. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანად მიმაჩნია ფრანგული სიმბოლიზმის ძირითადი პრინციპების ჩამოყალიბება და შესაბამისად მისი დაკავშირება XX ს-ის ქართველ პოეტებთან, კერძოდ გალაკტიონის პოეზიასთან.

საკვანძო სიტყვები: ქართული მოდერნისტული პოეზია, კომპარატიული კვლევა

ქართულ პოეზიაზე ფრანგი პოეტების შემოქმედების გავლენა შეიძლება განისაზღვროს, როგორც შემოქმედებითი სტიმული, რომელიც მათ ბოდლერის, ვერლენის, რემ-ბოს პოეზიის გაცნობის შედეგად განცდილმა აღმაფრენამ მისცა. ფრანგული სიმბოლის-ტური პოეზიის

ასპექტთა კვლევა და ქართულ პოეზიაში მათ გამოვლინებათა შესწავლა, მოიცავს როგორც წმინდად ლიტერატურათმცოდნეობით და კომპარატისტულ, ასევე კულტუროლოგიურ ასპექტებსაც, რაც ერთი მხრივ ხელს შეუწყობს ფრანგი სიმბოლისტების ინტერნაციონალური ბედის შესწავლას, ხოლო მეორე მხრივ, გაააქტიურებს ქართული კულტურის ინტეგრაციას ევროპულ კულტურულ სივრცეში.

ქართული მოდერნისტული პოეზიის კომპარატისტული კვლევა ფრანგული პოეზიის კონტექსტში ცხადყოფს, რომ XX ს-ის დასაწყისის ქართული პოეზია არ წარმოადგენს ევროპული პოეზიის ეპიგონურ დანამატს ან პერიფერიას. იგი ქმნის მის ორიგინალურ ინვარიანტს, რომელიც ერთგვარად აფართოებს და განავრცობს ფრანგული პოეზიის მითოგრაფიულ დისკურსსა და მითოსურ სახისმეტყველებას, ქრონოტოპებს, კულტურულ და ლანდშაფტურ სივრცეებს.

როგორც ცნობილი კომპარატისტი და ფრანგული ლიტერატურის ისტორიის მკვლევარი პ. ბრიუნელი აღნიშნავს, გარდა იმისა, რომ მწერალს გააჩნია უნარი „შემოქმედებითი სტიმული“ მიიღოს ალტაცებისაგან, რომელსაც ის განიცდის მეორე მწერლის მიმართ. კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია პერსონალური სიახლოვე, რომელიც მას გააჩნია მეორე მწერალთან, თუნდაც გარდაცვლილთან. ამ გრძნობამ შესაძლოა ის შეიპყროს მყისიერად, ელვისებურად, ან ხანგრძლივი ნაცნობობის შედეგად. როცა ახალგაზრდა მწერალი შეპყრობილია ასეთი სახის პირველი გატაცებით, იგი შესაძლოა გარდაიქმნას სხვა პიროვნებად. ეს გატაცება შეიძლება იყოს წარმავალი, მაგრამ წარუშლელი... ამ შემთხვევაში ეს არ არის მიბაძვა, რადგან საქმე გვაქვს შეცვლილ პიროვნებასთან, რომლის მიერ შექმნილი ტექსტი არის გარდაქმნილი ადამიანის ტექსტი, ეს გარდაქმნილი ტექსტი არ არის ვინმესგან ნასესხები, არამედ იმ მწერლის მიერ შექმნილი, რომელიც ყოველივე ამის შემდეგ გახდა ტრადიციის მატარებელი. ეზრა პაუნდი, თავის მნიშვნელოვან წერილში რენე ტოპენისადმი (1928 წ.) არ უარყოფს იმ გავლენებს, რომელიც მასზე მოახდინეს. უნდა ითქვას, რომ ეს ხდება არა მარტო ახალგაზრდობისას, არამედ ნებისმიერ ასაკში. შექსპირმა თარგმანში წაიკითხა მონტენის „ესეები“, რომლის კვალიც შეიმჩნევა „ქარიშხალში.“ არიან მკვლევრები, რომლებიც ნაწარმოებს ადამიანის ფსიქიკით, სულიერი ბიოგრაფიით, იმ წაკითხული ლიტერატურით ხსნის, რომელიც მის შემოქმედებით წარმოსახვას ასაზრდოებს. შემოქმედთა გავლენებზე სხვადასხვაგვარად წერდნენ. მაგალითად, ზოგ მკვლევარს მიაჩნდა, რომ მანე ბაძავდა გოიას, ბოდლერი, რომელიც იცავდა მანეს, წერდა: „ეჭვი

გეპარებათ იმაში, რასაც გეუბნებით? ეჭვი გეპარებათ, რომ ასეთი საოცარი პარალელიზმები შეიძლება, ბუნებაში არსებობდეს? კეთილი! მე ბრალს მდებენ, რომ ვბაძავ ედგარ პოს! იცით, რატომ ვთარგმნე ასე გატაცებით პო? იმიტომ, რომ მე მგავს. პირველად, როდესაც მისი წიგნი გადავშალე, დავინახე ძრწოლ-ვით და აღფრთოვანებით, არა მარტო ჩემს მიერ ნაოცნებარი სუბიექტები, არამედ ჩემს მიერ ნაფიქრალი ფრაზები, რაც მან ოცი წლით ადრე დაწერა.“ ასე განსაზღვრა თავად ბოდლერმა გავლენა, რომელიც ამერიკელმა მწერალმა მოახდინა „ბოროტების ყვავი-ლების ავტორზე.“

როგორც კ. ბრიუნელი აღნიშნავს, არსებობს სხვადასხვა ტიპის გავლენები:

1. გავლენა მთლიან შემოქმედებაზე;
2. იზოლირებული ნაწარმოების გავლენა ერთ რომელიმე ლიტერატურაზე;
3. ლიტერატურული ჟანრის გავლენა;
4. გავლენა ვერსიფიკაციის ფორმით;
5. ტექნიკური გავლენა;
6. სტილის გავლენა.

გავლენას ვუწოდებთ ამას, თუ წვლილს, არცერთი ლიტერატურა არ იქნებოდა ის რაც არის, თუკი ანგარიში არ გაეწეოდა იმ მოვლენებს, რაც უცხოეთში თუ თვით მის ქვეყანაში ხდებოდა. ცხადია ეს ეხება ქართულ ლიტერატურასაც.

XX ს-ის 20-იან წლებში ცისფერყანწელები თავის აღტაცებას ვერ მალავდნენ ფრანგი სიმბოლისტების შემოქმედებით, რაც მათი მხრიდან მიიჩნეოდა იმის მტკიცებულებად, რომ ქართული ლიტერატურის გეზი ევროპულისკენ იყო მიმართული. მათ ჰყავდათ სათაყვანებელი პოეტები: ედგარ პო, ბოდლერი, რემბო, ვერლენი ... თუმცა ვფიქრობ, ცისფერყანწელების გამოცხადება ქართველ სიმბოლისტებად ძალზე სადავოა. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანი იქნება, გავცნოთ ფრანგული სიმბოლიზმის ძირითად პრინციპებს და ვცადოთ ამ პრინციპების XX ს-ის ქართველ პოეტებთან, კერძოდ, გალაკტიონის პოეზიასთან დაკავშირება.

მაინც რა არის ფრანგული სიმბოლიზმი ფრანგი მკვლევარების განმარტებით?

ფრანგ მკვლევართა ერთი ნაწილისათვის, სიმბოლიზმი ეს არის პოეტური მოძრაობა, რომელიც იწყება 1886 წლის 18 სექტემბერს „ფიგაროში“ ჟან მორეასის „ლიტერატურული მანიფესტის“ გამოქვეყნებით, რომლის მიხედვითაც, სიმბოლიზმი *stricto sensu*, მხოლოდ ათიოდ წელს გრძელდება და მისი ყველაზე ცნობილი წარმომადგენლები ჟან მორეასთან ერთად იყვნენ

გიუსტავ კანი, რენე გილი, ანრი დე რენიე, ფრანსის ვიელე-გრიფენი, შარლ მორისი. უნდა ითქვას, რომ ასე გაგებული სიმბოლოზმი მხოლოდ ერუდიტების ცნობისმოყვარეობას იწვევს.

ამ მოვლენის ასეთი აღქმის გვერდით არის გაფართოებული სიმბოლოზმი, რომელიც ბოდლერიდან და ნერვალიდან იწყება და კულმინაციას აღწევს მალარმესთან, ვერ-ლენთან, რემბოსთან და მთავრდება კლოდელით და ვალერიით. ამ სიმბოლოზმს შეიძლება ეწოდოს პოეტური მოდერნი, რომელიც თავსდება რომანტიზმსა და სიურეალიზმს შორის.

სიმბოლოზმის აღიარებული მკვლევარის მარშალის აზრით, სიმბოლისტური ტექსტი უფრო ხშირად ორი დამატებითი რეგისტრით მოქმედებს: სულიერი რეგისტრით ან ფილოსოფიურით და წმინდად ლიტერატურულით ანუ პოეტურით.

სიმბოლისტური რიტორიკის ერთ-ერთი ყველაზე მყარი თვისებაა ახალი პოეტურ-რიმორაობის წარმოდგენა, როგორც გონების და სულის პროტესტისა, თანამედროვე მატერიალიზმის წინააღმდეგ, რომელიც ლიტერატურაში არსებითად განხორციელებულია ზოლას ნატურალიზმში. ანტიმატერიალიზმი და ანტინატურალიზმი არის ორი სახე ერთიდაიგივე რეაქციისა იდეალის სახელით. სიმბოლისტურ მეტყველებაში, სიტყვა სიმბოლოს ძირითადი ფუნქციაა მოგვაგონოს, რომ რეალობა არ დაიყვანება ნატურალისტური დისკურსის უხეშ რეალობაზე, მან უნდა შთაგვაგონოს რეალობა რეალობის მიღმა. სიმბოლოზმი უპირველეს ყოვლისა ესაა იდეალიზმი, რომელიც აერთიანებს ხან კანტის, ჰეგელის, შოპენჰაუერის დიდ ფილოსოფიურ დებულებებს, ხან კი განიცდის რელიგიურ, განსაკუთრებით კათოლიკურ ნოსტალგიას; რეალობა კი ნამდვილი მტერია, ხოლო ფილოსოფიური თუ რელიგიური უცხო მხარე, ყოველგვარი მიღმიერი კარგია, მისაღებია, ვინაიდან ესაა უცხო მხარე. რაც შეეხება სიმბოლოზმის სუსტ რელიგიურ მისწრაფებებს, თუკი საუკუნის ბოლო აღინიშნება რამდენიმე პიროვნების მოქცევით (იგულისხმება რწმენისაკენ დაბრუნება) ეს ნეოკათოლიციზმი უფრო ლიტერატურული კათოლიციზ-მია; როგორც ცნობილია ბოდლერი „ბოროტების ყვავილებში“ ხშირად იყენებდა თეოლოგიურ და საეკლესიო ტერმინებს, მისი შემდგომი პოეტები კი ერთმანეთში ურევენ მუშკს და საკმეველს. ასე რომ რელიგიური მისტიციზმი, თუნდაც დამახინჯებული, გახდა მოდური მოვლენა და ესთეტიკის ყველაზე დახვეწილი ფორმა.

ნატურალიზმის საპირისპიროდ (რომელიც წარმოადგენს ლიტერატურის ანექსიას მეცნიერების მიერ), სიმბოლისტური დისკურსი ბოდლერისა და პოს ფეხდაფეხ, მოითხოვს ლიტერატურული ფაქტის ავტონომიას და განსაკუთრებით პოეზიისას, რომელიც მხოლოდ

მშვენიერების სამსახურში უნდა იყოს. შარლ მორისი ასე განმარტავს სიმბოლისტურ კრედოს: „პოეზიას არ გააჩნია სხვა ძირითადი და ბუნებრივი საგანი, გარდა მშვენიერებისა“.

ამგვარად მშვენიერება ხდება აბსოლუტური ფასეულობა, ჭეშმარიტებისა და სიკეთისაგან განსხვავებული, როგორც ამას ბოდლერი მოითხოვდა.

ლიტერატურის ავტონომია ეს ანტიმატერიალისტური რეაქცია ნაწილობრივ ანტი-დემოკრატიული რეაქციაცაა, სიმბოლისტებმა გადაწყვიტეს ელიტარული გახადონ ლიტერატურა. ეს სულით არისტოკრატები პოეზიაში ჰპოვებენ კეთილშობილ სულთა უკანასკნელ თავშესაფარს და მხოლოდ, განდობილთათვის მისაღებ ეზოთერული რელიგიის ტაძარს.

სიმბოლისტური პოეტური დისკურსის ძირითადი ლიტერატურული რეგისტრებია:

1. სულიერი/ფილოსოფიური/ რეგისტრი:

ა) ანტიმატერიალიზმი, რომელიც გამოხატავს პროტესტს ზოლას ნატურალიზმისა და პარნასელთა რეალიზმის წინააღმდეგ;

ბ) ელიტიზმი და ეზოთერიზმი: სალაპარაკო ენისგან სრულიად განსხვავებული პოეტური ენის მოთხოვნილება; ელიტარულ მკითხველზე გათვლილი განსხვავებული პოეზია.

2. ლიტერატურული რეგისტრი:

ა) ლიტერატურული განზომილების კონცენტრირება წმინდად პოეტურ მიზანზე - ვერლიბრზე. ტრადიციული პოეტური ფორმების განახლება; პოეტური პროზა; სიმბოლიზმი და მითოლოგია;

ასეთია ფრანგული სიმბოლიზმის ძირითადი პრინციპები, რომელსაც აყალიბებს ცნობილი ფრანგი მკვლევარი მარშალი.

ფრანგული პოეზიის გავლენა ცისფერყანწელებზე მეტად გალაკტიონის პოეზიაში შეიმჩნევა; 1914 წლის ლექსებში გალაკტიონის პოეზიაში მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს, ერთის მხრივ, ევროპული რომანტიკული პოეზიისათვის დამახასიათებელი სულიერი მარტოობის პრობლემა და ამ მდგომარეობით გამოწვეული ღრმა სევდა, ბოდლერისეულ სპლინი და გარემოსადმი შეურიგებლობა, მეორეს მხრივ, რაღაც დაკარგულის გამო სასოწარკვეთა და დაკარგულის გამუდმებული, მტკივნეული ძიება და მიუწვდომლის წვდომის დაუკებელი სურვილი.

„არტისტულ ყვავილებში“ გალაკტიონმა მიაგნო თავის ენას. 1919 წელს გამოქვეყნებული გალაკტიონის ამ პოეტური შედეგის სათაურს ბოდლერის „ბოროტების ყვა-ვილების“

სახელწოდებამ მისცა ინსპირაცია. უნდა ითქვას, რომ ბოდლერმა როგორც თავისი ცხოვრების წესით, ასევე თავისი პოეზიით, განსაკუთრებული შთაბეჭდილება მოახდინა გალაკტიონზე. „ბოროტების ყვაილების ავტორს, ბოროტების წინაშე უძლურების და შიშის დასაძლევად ცხოვრება მტკივნეულ და უაზრო გამოსავალს სთავაზობდა (იქნება ეს ღვინით თრობა თუ ოპიუმი, ჰაშიში). ბოდლერის მსგავსად „არტისტული ყვაილების ავტორიც“ მუდმივი ექსისტენციალური შიშის დასაძლევად, ღვინით თრობაში ეძებდა შიშის დაძლევის საშუალებას. მარტოსული გალაკტიონი გვიან ღვინით, ან სისხამ დილით ღვინის სარდაფს მიაკითხავდა, შემდეგ კი „ღამენათევი და ნამთვრალევი“ ქუჩაში დახეტიალობდა. თუმცა ბოდლერმა თავისი შემოქმედებით, გაცილებით მეტი სტიმული მისცა გალაკტიონს. მისი „არტისტული ყვაილების“ სახელწოდებაც ხომ, როგორც აღვნიშნეთ, ამ აღიარებული ფრანგი პოეტის წიგნის სათაურის შთაგონებითაა ნაკარნახევი. პოეტური კრებულის სათაური „ბოროტების ყვაილები“, ორი სიტყვის სრულიად მოულოდნელ კავშირს ქმნის. თუკი თავდაპირველად ფილოსოფიურ ჭრილში გავიზრებთ. ყვაილი მხოლოდ სილამაზეს როდი გულისხმობს, ის ამავდროულად შეიძლება იყოს „კულტურა, დამუშავება (მცენარე)“. ბოროტება კი გულისხმობს ცოდვას და ცოდვის ჩადენით გამოწვეულ ტანჯვას. ეს უკანასკნელი კი ფილოსოფიურ პლანში ორ სახეს იღებს: ტანჯვის ველზე დაკრეფილი ყვაილები, ან ცოდვის სიკეთე, რაკი ის ესთეტიკურად ნაყოფიერია. რაც შეეხება შარლ ბოდლერის ამ სახელწოდებით შთაგონებულ გალაკტიონის წიგნს, მისი სრული სათაურია „Crâne aux fleurs artistiques“ („არსისტული ყვაილებით შემკული თავის ქალა“) - სათაური ეხმიანება რა ბოდლერის წიგნის სახელწოდებას, ამავდროულად ხაზს უსვამს კავშირს, რომელიც იკვეთება „ბოროტების ყვაილების“ ავტორის ერთ-ერთ პოეტურ შედევრთან „L'amour et le crâne“ („სიყვარული და თავის ქალა“)

L'Amour est assis sur le crâne

De l'Humanité,

Et sur ce trône le profane,

Au rire effronté.

Souffle gaiement des bulles rondes

Qui montent dans l'air,

Comme pour rejoindre les mondes

Au fond de l'éther.

Le globe lumineux et frêle
 Prend un grand essor,
 Crève et crache son âme grêle
 Comme un songe d'or.

J'entends le crâne à chaque bulle
 Prier et gémir:
 - " Ce jeu féroce et ridicule,
 Quand doit-il finir ?

Car ce que ta bouche cruelle
 Eparpille en l'air,
 Monstre assassin, c'est ma cervelle,
 Mon sang et ma chair ! ". {Ch. Beaudelare, 2019 : P. 35 }

1919 წლის გამოცემას წინასიტყვაობა არ უძღვის და წიგნი ავტორმა ფრანგულ სათაურს და ოთხი ფრანგი პოეტის ეპიგრაფს მიანდო. ამ ფრანგულმა სათაურმა და ტექსტებმა იმაზე მეტი თქვეს, ვიდრე ეს რომელიმე წინასიტყვაობას შეეძლო. ეს ეპიგრაფებია: „ვარდისფერი და შავი სამკაულის მოულოდნელი მომხიბვლელობა“ - შარლ ბოდლერი, „ცისფერი ქალწული ნაკადულის გრილ ნაპირებზე“ თეოფილ გოტიე, „ჩამავალ მზეთა მელანქოლია“ პოლ ვერლენი, და „მეტად ტანმაღალი ვარდები“ ანრი დე რენიე. წიგნის სათაურში სიკვდილი ხელოვნების თემად არის წარმოჩენილი; პოეტი აქ ერთმანეთს უხამებს სიკვდილს (თავის ქალის სახით) და ხელოვნებას (ყვავილის სახით). ჩნდება პოზიტიური მხარე, რომელიც არ ჩანს მის 1914 წლის ლექსებში. სიკვდილი შეიმკო ხელოვნების ნიშნებით-ყვავილებით, ახალი სიცოცხლით. ეს ჩანს ვერლენის სტრიქონში; ვერლენის ეს სიტყვები პოეტს ეპიგრაფად აქვს წამძღვარებული „La melancolie des soleils couchants,, „ჩამავალ მზეთა მელანქოლია“, გალაკტიონის თარგმანში ის გამძაფრებულად ჟღერს „ჩამავალ მზეთა მგლოვიარება“. შემდეგ იგივე განწყობა თავს იჩენს

„მთაწმინდის მთვარეში“: „და მეც მოგვკვდე სიბერეში ტბის სევდიან გედათ“ , „თუ სიკვდილის სიახლოვე როგორ ასხვაფერებს“, „სიკვდილის გზა არ-რა არის, ვარდისფერ გზის გარდა,“ „რომ აჩრდილნო მე თქვენს ახლოს სიკვდილს ვეგებები ,“ და ბოლოს: „ რომ მეფე ვარ მგოსანი და სიმღერით ვკვდები .“

სიკვდილის თემას აგრეთვე ვხვდებით სხვა ლექსებშიც: „ლურჯა ცხენები“, „ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“, „საუბარი ედგარზე“, „პოეტი ბრბოში“, „სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში“, „ათოვდა ზამთრის ბაღებს“, „მგლოვია რე სერაფიმები“ და სხვა მრავალი. სიკვდილი დომინირებს როგორც მუზის თანმდევი და შთამაგონებელი, როგორც სიცოცხლის მეორე იდუმალი მხარე. მისი პოეტური კრედიო ვლინდება ამ კრებულში დომინანტი კონცეპტუალური სიტყვებისა და ცნებების არსებობით. ეს მას ანათესავებს ვერლენთან, რომელიც ერთადერთხელ ახსენა, არა როგორც პოეტი, არამედ როგორც „დაღუპული მამა“ .

ამკარაა, რომ ვერლენის, ბოდლერის, რემბოს პოეზიით განცდილი „პოეტური კომოციო“, გალაკტიონისათვის სტიმული იყო ახალი პოეზიის შექმნის გზაზე დადგო-მისათვის. თუმცა თუ გავითვალისწინებთ ცნობილი მკვლევრის შასლის მოსაზრებას, ეს სტიმული არაფრით არ აკნინებს გალაკტიონის ლექსებს. „ყველა ხალხი სხვა ხალხებთან ინტელექტუალური ვაჭრობის გარეშე არის მხოლოდ დიდი ჯაჭვისგან მოწყვეტილი რგოლი“ [გვ. 19]. შასლი. „განსაკუთრებული მნიშვნელობის მატარებელია, კრებულის პირველი ლექსი „შემოდგომა „უმანკო ჩასახების“ მამათა სავანეში; ამ პირველივე ლექსში ვხვდებით ყველა იმ სახე-სიმბოლოს, რომელიც კრებულშია გაბნეული ხოლო „დომინო“ (ბოლო ლექსი) შეაჯამებს ამ ყველაფერს - ეს ორი გასაღებია ამ შესანიშნავი კრებულისა. პირველივე ლექსით იგი გვიხსნის კარებს, გვანახებს თუ როგორ უნდა წავიკითხოთ კრებული. პირველ ლექსს „შემოდგომა „უმანკო ჩასახების“ მამათა სავანეში“ გადავყავართ უდაბნოს გარემოცვაში. პირველივე სიტყვიდან ვხვდებით სახე-სიმბოლოებს.

„ამ მაისს, ამ ივნისს, ამ ივლისს [ტაბიძე , 2005: გვ. 25]

გადირეკს ნოემბრის ბაღები.

მხურვალე ვნებები გამივლის,

სასახლის ჩაქრება ჭაღები...“

შემოდგომა სწორედ ის სეზონია, როდესაც ყველაფერი წყვეტს არსებობას, კვდება და ასრულებს. ყველაფერი რაც დაიბადება გაზაფხულზე კვდება შემოდგომის მიწუ-რულს. მაისი,

ივნისი, ივლისი, ნოემბერი, სასახლე, ჭალები - ეს ყველა სიტყვა სიმბოლური დატვირთვისაა. ის რაც იბადება მაისში, ვითარდება ივნისში, სიცოცხლეს წყვეტს ნოემბერში ... „სასახლე“ პოეზიის და სიცოცხლის სიმბოლოა - „სასახლის ჩაქრება ჭალები“- სიცოცხლე შეწყდება, პოეზია შეწყდება. პოეზია კი არის სიყვარული, როგორც სიცოცხლის ნიშანწყალი. „სასახლე“ სიმბოლური სახე ამ კრებულში არაერთხელ გვხვდება. გ. ბუაჩიძის აზრით, ლექსის ორკესტრირებაში პირველი და მეთექვსმეტე სტრიქონები, მხოლოდ და მხოლოდ ხმოვნებით „ა“ და „ი“, საკმარისია იმისთვის, რომ მივხვდეთ მარტოსული პოეტის მწვავე წუხილის დიაპაზონს. მესამე ოთხტაქტოვანში თავს იჩენს ბოდლერისეული „შავი თოვლის“ ფანტელი, სრულიად შესაძლებელია ეს იყოს ამ ორი პოეტის შინაგანი დამთხვევა ან თუნდაც უნებლიე გამომავალი.

„...ვეწვევი განდგილ მამათა

„უმანკო ჩასახვის“ სავანეს:

იქ შავი თოვლივით დამათოვს

ჭვარტლი და ბურუსი თავანის...“ [ტაბიძე, 2011: გვ. 146]

კრებულის მომდევნო ლექსი „ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“, ქრისტიანულ შთაგონებასთან ერთად ეხმიანება საეკლესიო კედლის ფერწერას, აღფრთოვანებული სულის სანუგეშო სიმს ააჟღერებს. ანგელოზის შემყურე მგოსანი ცივილიზაციის გამომავლის თანაუგრძნობს:

„...გრაალის კოშკები, ზმანებათ სამრეკლო

შენს ფერხთქვეშ დაიმსხვრა და გლოვა მომესმა...“ [ტაბიძე, 2011: გვ. 150].

პოეტის სიტყვები მკითხველს იმედის მარცვალს უღვივებს, აოცნებებს და „თანაქმედიალობისაკენ“ მოუწოდებს: „...ოცნება, ნახაზი საგანთა უარით,

ღრუბელი ფერადი და ალვა ტანადი“ [ტაბიძე, 011: გვ. 150].

გალაკტიონის კავშირს ფრანგულ პოეზიასთან შედეგად მოჰყვა ქართული ლექსის მოდერნიზაცია, ამის ნათელი მაგალითი იყო რითმის სრულყოფა, ახალი სალექსო ფორმების შექმნა, თავისუფალი ლექსის არსებობა. ეს არ გახლავთ პირველი შემთხვევა როდესაც ლიტერატურა და ხელოვნება ბიძგს უცხოეთიდან იღებს. ა. მ. ბოდლერის მიერ პოს აღმოჩენით,

დასაბამი მიეცა ფრანგული პოეზიის ახალ ეტაპს, ხოლო ბოდლერის და ვერლენის აღმოჩენით საქართველოში დაიწყო ახალი ეპოქა. გასაკვირი არაა, რომ ქარ-თული პოეზიის გამოცოცხლება, ხელახალი სულის შთაბერვა და სვლა განვითარებისაკენ პირდაპირ უკავშირდება ევროპულ სიმბოლიზმს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Bertrand Marchal, Lire le Symbolisme 1998
2. Henri Lemaitre – La poésie depuis Baudelaire Armand Collain 1965 Paris
3. Ch. Beaudelare - Les Fleurs du Mal ; Gallimard 2019
4. P. Brunel , Qu’est-ce –que la littérature Comparée Armand Collain 1983
5. გალაკტიონ ტაბიძის ხუთტომეული, ტომი I. თბილისი : პალიტრა L , 2011.
6. ვახტანგ ჯავახიძე „უცნობი“, 2013
7. https://www.youtube.com/watch?v=lEmFDA4uv48&ab_channel=IliaStateUniversity - ლევან ბერძენიშვილის საჯარო ლექცია - „ერთი პოეტის ორი სახელი: გალაკტიონი და ბარათაშვილი“

Nana Guntsadze, Ilia Gasviani

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

The reception of French symbolism in Georgian Literature

Abstract

The comparative study of Georgian modernist poetry in the context of French poetry reveals that Georgian poetry of the early XXth century is not an epigenetic appendage or periphery of European poetry. It creates its original invariant, which in a way expands and expands the mythographic discourse and mythological character of French poetry, chronotopes, cultural and landscape spaces.

At the beginning of the XXth century the blueroks could not hide their admiration for the work of French Symbolists, which they considered to be evidence that the path of Georgian literature was directed towards Europe. They had adored poets: Edgar Allan Poe, Baudelaire, Rimbaud, Verlaine... However, I think the announcement of the Blue roks as Georgian symbolists is very controversial... Therefore, I consider it important to establish the basic principles of French symbolism and, consequently, to connect it with the Georgian poets of the XX century, in particular with the poetry of Galaktioni.

Key words: Georgian modernist poetry, comparatist research

რეცენზენტი: პროფესორი ხ. არსლანი